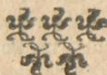

broeyen tot datse geelachtigh vverden, dan rijgen syse aen een dicken draet, ende hangense uyt de Son te droogen, ende gedrooght zynde rollen sy de selfde op, ghelijck vvyse hier te lande krijgen. Op de selfde vvijsse vvert hedenstaeghs de Taback geoeffent by een Koop-man van Zeelant, die jaerlijcx ontrent de vijf ghemeten lants by Ter-Veer met Taback-zaet besaeyt, ende dat op de vvijsse van de Indianē teelt, ende nū vele jaren syn koopmanschap daer mede drijft.

Van Zout.

Het XXI. Capittel.

HEt zout is vronder nut, het moetet al bewaren,
 Wie kander sonder dat, in verre landen varen?
 Al vunt den mensche voet, al vvat men suyvel biet,
 En denghi of sonder zout, of sonder pekcl niet.
 Geen kocken kan bestaen, geen meyt en vveet te koken,
 Soo haest als haer het zout of pekcl heeft ontbroken;
 En vvie de tafel deekt, en zout daer op vergeet,
 Die toont dat hy syn ampt in geenen deel en vveet.
 Zout dient ontrent het vleys, het dient ontrent de vissen,
 Dies kan men beter gout, als zout, op aerden missen;
 Maer hier en over al soo dient de middel-maet,
 Want als men die vergeet, soo vvert het goede quaet.

Wy

WY hebben hier voor ghefeyt, dat alle Voedsel genomen vvert van dingen die leven hebben, als aert-gewas ende dieren; ende die geen leven hebben, als vvater ende zout. Ende alsoo vvy van't vvater na d'ander voedselen onder den Dranck gehandelt hebben, soo is het Zout alleen overigh, vvclckers nature vvy in dit Capittel nu kortelijck fullen uyt-leggen.

Van alle oude tijden is gelooft, dat het Zout het noodighste was dat in de Spijse gedaen konde werden, ende dat wy sonder het selve niet en konden leven. *Plin. 31. 7.* Ende noch heden sdaeghs en wert niet eē tafel gedeckt sonder zout: soo dat de dienst-maeght, die dat versuymt, gemeenlijck geseyt wert geen maeght te zyn: het vvclck haer niet aenghe-naem zynde, vvcl forge draeght, om het Zout eerst op te setten. Het is eertijts in soo groote achtingh gevveest, datse met Zout, in plaetsche van Wier-roock, plegen haer offerhande te doen. Waer van noch tot desen tijdt ghekomen is, dat men't voor ongeluck rekent, als het zout-vat over tafel komt te storten, al of de tafel daer mede ontheylight was.

De groote nootsakelijckheyt van het Zout, bevinden vvy alle daegh: ende sonder het selve en soude niet alleen de kost onsmakelijck zyn, maer geheel bederven. Het is de alderbeste sauce, ende een sauce voor alle saucen, gelijk *Plutarchus* seyd. *s. Symp. 8.* De Oude hebben het oock voor toe-spijse gebruyckt, ende zout met broot gegeten (het vvclck noch ondergemeene luyden gebruyckelijck is, alse yet vvillen gelijk als met eede bevestigen, datse daer op zout ende broot eren) ende

H h s

daer-

daerom vverde *Ceres* ende *Neptunus* in eenen tempel ge-eert, gelijk in *Plutarcho 4. Symp. 4.* te lesen is.

Maer dit vvas, ghelijck het oock noch is, alleen kost voor slechte ende arme luyden: hoe wel dat oock de rijckste het zout niet missen en konnen. Het verweckt den appetijt, ende doet de Spijse wel smaken, suyvert de maegh van alle slijm ende on-reynigheyt, jae maeckt een vvacker verstant, ende een vet lichaem. *Apollonius* de discipel van *Herophilus*, een van de grootte Medicijns, verboodt de schrale ende magere luyden de soetigheyt, maer geboodt soute spijs te ghebruycken, om dat des selviges dunnigheyt ende fijnigheyt van deelen het voedsel lichtelijck door de kleyne aderkens soude voeren, gelijk *Plutarchus* verhaelt 4. *Symp. 4.* Ende het Zout en maeckt niet alleen het lichaem vetter, maer vvert oock gehouden onder de dingen, die de vruchtbaerheyt vermeerderé. Daerom placht men de Spring-hengsten, die te traegh in't vverck vwaren, zout onder haer voer te geven: ende de honden oock zout vleesch voor te vverpen, om haer te ritfiger te maken. Dit is d'oorfaeck, vvaerom de Poëten verciert hebben, dat *Venus* uyt de zee geboren vvas: als oock, dat de Priesters van Egypten, die kuysheyt belooft hadden, haer heel van het zout onthielen, soo datse oock ongesouten broot aten: om dat het zout door syn vvarme en scherpigheyt den lust tot by-slafen ontfteeckt, ghelijck *Plutarchus* getuyght 5. *Symp. 10.* ofte oock ghelijck hy in syn Boeck van *Isis* ende *Osiris* schrijft, om dat het zout appetijt veruveckende, de Priesters tot gulsigheyt ende dronckenschap mocht brengen.

Het